

UNITAT 01 | ECLESIOLOGIA. LA IMPORTÀNCIA DE LA HISTÒRIA

PLANTEJAMENT |

Aquest tema presenta l'Església com l'experiència d'una gran síntesi: no com un simple espai humà, ni tampoc com un espai semidiví, sinó com una Revelació per als qui han viscut la presència del Ressuscitat entre ells.

Pretén endinsar-nos en la història de l'Església a fi d'interpretar els fets succeïts al llarg dels segles dins seu i poder situar el perquè de molts moments que es fan difícils de justificar. La història de l'Església compresa des de dins constitueix la història d'uns homes i unes dones fràgils i condicionats pel seu moment històric i cultural i que han pretès defensar les veritats de la fe rebudes.

OBJECTIUS |

1. Comprendre la necessitat d'endinsar-nos en la història de l'Església.
2. Despertar la necessitat una consciència crítica, que no justifica però sí que pot comprendre i situar molts esdeveniments de la història.
3. Fer la síntesi de l'Església com un lloc de Revelació, ni només humà ni només diví.
4. Comprendre la Tradició com a font i lloc de guarda de la Revelació rebuda.
5. Comprendre i valorar l'aportació de l'Església a la construcció d'un món més just i més humà.

CRITERIS D'AVUACIÓ |

1. Conèixer la importància de la història de l'Església.
2. Comprendre el significat de l'Església com a Misteri de Salvació.
3. Comprendre i diferenciar què és la Tradició i què són les tradicions.
4. Assenyalar com i per què l'Església es compromet amb les necessitats de cada època.

CONTINGUTS |

CONCEPTES |

1. El significat de la història, en aquest cas, de l'Església.
2. El significat de l'Església com a Misteri.
3. Significat de la Tradició.
4. Què és un concili i per què celebrem concilis.

PROCEDIMENTS |

1. Reflexió sobre la qüestió de la història i els esdeveniments que van succeir al llarg dels anys i segles.
2. Reflexió sobre la necessitat de recollir i reconciliar la pròpia història personal i associar-la amb la història de l'Església.
3. Diàleg sobre les diferents tradicions que celebrem.
4. Reflexió i treball del tema mitjançant mapes conceptuals.

ACTITUDS |

1. Interès pel coneixement de la història de l'Església.
2. Comprensió davant la necessitat de subratllar moments significatius en la vida de les persones.
3. Interès en la relació de la Tradició i els esdeveniments de la vida de l'Església.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència social i ciutadana	Es capacita l'alumne per comprendre una de les grans fonts culturals de la nostra societat actual i la importància de l'aportació de l'Església actual a la nostra convivència plural.	1, 2, 3, 4
Competència per aprendre a aprendre	Les activitats ajuden els alumnes a tenir un pensament autònom, ja que se'ls proposa que sintetitzin els continguts i que duguin a terme cerques senzilles relacionades amb la unitat. També els plantegen petites qüestions que han de resoldre relacionant els diferents continguts.	1, 2, 3, 4
Competència en autonomia i iniciativa personal	La importància de la fidelitat als propis valors cristians i la seva implicació solidària amb les necessitats del nostre temps ajuden a capacitar l'alumne perquè prengui les seves decisions i les confronti de manera solidària, pacífica i tolerant amb les dels altres.	1, 2, 3, 4
Competència cultural i artística	L'acostament de l'alumne a les formes d'expressió literària i artística cristianes el capacita per comprendre millor la cultura actual.	1, 2, 3, 4

UNITAT 02 | L'ESGLÉSIA EN ELS PRIMERS SEGLES

PLANTEJAMENT

Aquest segon tema del llibre presenta el desenvolupament de la història de l'Església en els primers segles, fins al «gir constantinià» del segle IV. Forma un díptic amb el tema 3, que presenta aquest mateix període des d'un punt de vista més cultural.

És possible que molts dels temes de la unitat siguin coneguts pels alumnes o, almenys, que en tinguin una idea prèvia. Per això, pot ser bo comprovar, abans d'iniciar la unitat, quins elements coneixen per tenir-ho en compte.

La unitat s'ordena al voltant de cinc temes. A la pàgina 24 s'entronca la història de l'Església amb la Resurrecció de Jesús, tot destacant el canvi cultural dels dos primers segles: del marc jueu a l'imperi grecollatí.

A les pàgines 25 i 26 mostrem les dificultats de l'Església en aquests primers segles.

La pàgina 27 incideix en la progressiva institucionalització de l'Església. És una forma d'introduir en l'estructura jeràrquica de l'Església.

La pàgina 28 presenta el canvi que es va produir en el segle IV. És important destacar que el procés de cristianització de l'Imperi dura un segle. Per fi, les quatre últimes pàgines incideixen en temes puntuals que subratllen l'esquema presentat: Pau com a exemple d'aquesta inculturació del cristianisme; les catacumbes i el testimoni dels màrtirs; els evangelis apòcrifs com a exemple de missatges que no segueixen la proposta de Jesús i la incidència de tot això en la mentalitat actual per mitjà de pel·lícules que encara estan vigents.

OBJECTIUS

1. Reconèixer els principals reptes que se li van presentar a l'Església en els quatre primers segles.
2. Comprendre la resposta de l'Església a aquests reptes i les línies principals de la seva avaluació.
3. Apreciar l'aportació d'algunes de les principals figures del cristianisme naixent a l'Església.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Conèixer i comprendre els grans reptes per al cristianisme en els primers segles.
2. Conèixer i identificar els principals personatges del cristianisme naixent.
3. Comprendre l'estructura bàsica de l'Església.
4. Comprendre la importància del canvi de les relacions entre el cristianisme i l'Imperi romà en el segle IV.

CONTINGUTS

CONCEPTES

1. El pas del cristianisme de l'àmbit cultural jueu al de l'Imperi romà.
2. El repte extern de l'Imperi al cristianisme: els màrtirs.
3. El repte intern al cristianisme: les heretgies. Ebionites i gnòstics.
4. L'estructuració bàsica de l'Església: bisbe, prevere i diaca. Els patriarcats.
5. El canvi del segle IV: de Constantí a Teodosi.

PROCEDIMENTS

1. Anàlisi de textos històrics per comprendre el seu context.
2. Comparació entre les diferents trajectòries cristianes per comprendre les diferències dogmàtiques.
3. Realització de diacronies que permetin comprovar l'evolució històrica del cristianisme.
4. Anàlisi de realitats actuals com a fruit de les evolucions històriques.

ACTITUDS

1. Interès per comprendre la constitució històrica del cristianisme.
2. Valoració de la capacitat de l'Església naixent per superar les seves dificultats històriques.
3. Valoració de l'aportació dels personatges més influents en els primers segles cristians.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència social i ciutadana	Es capacita l'alumne per comprendre una de les grans fonts culturals de la nostra societat actual. Se'l fa conscient de manera expressa de les conseqüències terribles del totalitarisme i de la manca de llibertat religiosa.	1, 2, 3, 4
Competència per aprendre a aprendre	Les activitats ajuden els alumnes a tenir un pensament autònom, ja que se'ls proposa que sintetitzin els continguts i que duguin a terme cerques senzilles relacionades amb la unitat. També els plantegen petites qüestions que han de resoldre relacionant els diferents continguts.	1, 2, 3, 4
Competència en autonomia i iniciativa personal	Les activitats d'investigació, la proposta del diàleg com a resposta de les controvèrsies intel·lectuals, la denúncia de la violència religiosa i la importància de la fidelitat als propis valors cristians ajuden a capacitar l'alumne perquè prengui les seves decisions i les confronti de manera pacífica i tolerant amb els altres.	1, 4
Competència cultural i artística	L'acostament de l'alumne a les formes d'expressió literària i artística dels primers cristians el capacita per comprendre millor la cultura actual.	1, 2, 3, 4

UNITAT 03 | UNA ESGLÉSIA JOVE I ACTIVA

PLANTEJAMENT |

Aquest tema intenta acostar els alumnes als primers segles del cristianisme des de l'àmbit de la cultura.

Intenta aproximar-se a la realitat dels primers cristians, al valor de la formació i l'experiència de fe i a les conseqüències que en deriven en la vida quotidiana i en la comunitat a la qual pertanyien.

Per a això fa un recorregut per les formes internes cristianes que es van consolidant, la Teologia i aquelles persones que van definint el pensament cristià i sobre Déu, l'aparició de la vida contemplativa com a forma de vida entregada a Déu, i l'art, expressió plàstica de la fe.

OBJECTIUS |

1. Conèixer els primers anys del cristianisme al Mediterrani.
2. Conèixer personatges de l'època, saber-los ubicar en el seu temps i saber què van fer o van dir.
3. Conèixer l'art cristià, abans i després del decret de religió oficial.
4. Comprendre l'esforç d'aculturació dels cristians al pensament grecollatí.
5. Conèixer el desenvolupament del cristianisme en els primers segles i saber-se hereus d'aquestes formes.

CRITERIS D'AVUACIÓ |

1. Entendre el procés de formació del cristianisme, coneixent la importància del sagrament del Baptisme i dels tres àmbits més importants de la vida comunitària.
2. Saber definir què és teologia i conèixer diferents pensadors de l'època i saber-los situar en el seu context.
3. Comprendre el model de vida contemplatiu de l'Església, conèixer-ne l'origen i els estils més importants.
4. Reconèixer les principals heretgies cristològiques dels segles IV i V, els seus personatges i les propostes ortodoxes dels concilis.
5. Conèixer les expressions fonamentals de l'art paleocristià i saber descriure què és una basílica.

CONTINGUTS |

CONCEPTES |

1. Rituals de l'Església. Sagraments d'iniciació. Vida comunitària.
2. Teologia, reflexió sobre Déu. Pares de l'Església.
3. El monacat. Sant Antoni i sant Pacomi.
4. Comprendre Crist: les grans heretgies i la seva contestació pels concilis.
5. Art paleocristià. Les catacumbes i les basíliques.

PROCEDIMENTS |

1. Discriminació dels diferents àmbits de vida comunitària, així com dels diversos models de vida que van sorgir en aquests segles.
2. Recerca d'informació sobre l'època en relació als cristians.
3. Lectura de textos i comparació amb la teoria del tema.
4. Presentació de treballs sobre la unitat.

ACTITUDS |

1. Interès per conèixer la vida dels primers cristians.
2. Valoració de l'esforç dels primers teòlegs a adaptar el cristianisme al món grecollatí.
3. Gust per l'art cristià com a expressió de la fe dels creients.
4. Comprensió de l'aparició del monacat.
5. Valoració del testimoni dels cristians amb la seva vida i mort.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència social i ciutadana	<p>Es capacita l'alumne per comprendre el passat cristià com una de les grans fonts culturals de la nostra societat actual.</p> <p>La consciència dels valors cristians ajuda l'alumne a sentir-se part d'un projecte comú de construcció d'un món més just i més humà.</p>	1, 2, 3, 4
Competència per aprendre a aprendre	Les activitats ajuden els alumnes a tenir un pensament autònom, ja que se'ls proposa que sintetitzin els continguts i que duguin a terme cerques senzilles relacionades amb la unitat. També els plantegen petites qüestions que han de resoldre relacionant els diferents continguts.	1, 2, 3, 4, 5
Competència en autonomia i iniciativa personal	Les activitats d'investigació, la proposta del diàleg com a resposta a les controvèrsies intel·lectuals, la pluralitat de formes de vida religiosa i la importància de la fidelitat als propis valors cristians ajuden a capacitar l'alumne perquè prengui les seves decisions i les confronti de manera pacífica i tolerant amb les dels altres.	1, 2, 3, 4
Competència cultural i artística	L'acostament de l'alumne a les formes de pensament i d'expressió artística dels primers cristians el capacita per comprendre millor la cultura actual.	2, 4, 5

UNITAT 04 | L'EDAT MITJANA

PLANTEJAMENT

En aquest tema es tracta de mostrar els bons i mals moments que la comunitat cristiana va viure a l'edat mitjana. La relació entre la confessió cristiana i el poder polític marca tots els esdeveniments de l'edat mitjana. Francs i després germànics van ser els protagonistes d'aquestes relacions. Les estructures eclesiàstiques estaven marcades per la comoditat i l'anhel de poder. Aquests desencerts van allunyar l'Església de la proposta de Jesús de Natzaret i van arribar a ser tres els que es van creure amb l'autoritat de l'herència de Pere. Aquesta època va deixar una gran empremta en la història, i gran part de les tradicions, formes de vida i el calendari han arribat fins als nostres dies.

En aquest tema també parlarem de l'edat mitjana des de la seva dimensió cultural. La generació d'un art característic d'aquesta època, el romànic, i la seva transició, el gòtic.

De les influències de llavors ens queda clarament el camí de Sant Jaume.

OBJECTIUS

1. Conèixer les característiques de l'Imperi franc.
2. Conèixer les característiques de l'Imperi germànic.
3. Valorar adequadament el paper del cristianisme a l'edat mitjana.
4. Conèixer les arrels medievals de la nostra societat actual.
5. Valorar el patrimoni cultural de l'edat mitjana.
6. Saber reconèixer els dos estils artístics principals d'aquesta època.
7. Conèixer adequadament les noves formes de vida religiosa que es van generar durant aquest període històric.
8. Conèixer les arrels del cant gregorià.
9. Conèixer i valorar la resposta dels creients a les propostes de Jesús de Natzaret.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Conèixer els fets més rellevants de l'Imperi franc en la seva relació amb el cristianisme.
2. Comparar i diferenciar els elements positius i negatius de l'edat mitjana.
3. Conèixer els fets més rellevants de l'Imperi germànic en la seva relació amb el cristianisme.
4. Reconèixer la influència del cristianisme a l'edat mitjana europea.
5. Conèixer i comparar els trets més característics dels estils romànic i gòtic.
6. Conèixer els principals corrents de vida religiosa de l'edat mitjana.
7. Reconèixer i valorar l'herència medieval de la nostra cultura actual.

CONTINGUTS

CONCEPTES

1. Els francs de Carlemany.
2. El «Segle de ferro».
3. El «Cisma d'Orient».
4. El Sacre Imperi Romà Germànic.
5. El «Cisma d'Occident».
6. La vida monàstica.
7. El Camí de Sant Jaume.
8. Les croades.
9. El romànic i el gòtic.
10. L'origen de les universitats.
11. Tradició cultural medieval a Occident.

PROCEDIMENTS

1. Anàlisi cronològica de la història del cristianisme.
2. Comprensió de la rellevància de l'edat mitjana en el segle XXI.
3. Valoració del despertar cultural en l'edat mitjana i reconeixement del patrimoni cultural medieval.
4. Localització històrica dels personatges més rellevants de l'edat mitjana.
5. Valoració de la pràctica cristiana medieval en relació amb el missatge de Jesús de Natzaret.
6. Estudi i interpretació de les claus dels estils romànic i gòtic.
7. Comprensió de la importància de la vida monàstica i conventual.

ACTITUDS

1. Interès per la història d'Europa.
2. Comprensió de les diferents etapes de la història del cristianisme a l'edat mitjana.
3. Valoració de l'experiència religiosa del cristianisme medieval.
4. Comprensió de la incoherència per evitar-la.
5. Interès per l'art i el seu significat.
6. Coneixement de les característiques de l'art romànic i gòtic.
7. Interès per descobrir les empremtes de l'edat mitjana en el seu entorn.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	Aprèn el significat de conceptes nous. S'expressa de forma clara i concisa en els conceptes religiosos.	2, 4, 5
Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic	Descobreix en la cultura actual elements propis de l'edat mitjana. Comprèn la relació dels fets històrics a Europa amb l'evolució del cristianisme. Descobreix la influència del cristianisme en els pobles medievals que van configurar Europa.	1, 3, 4, 7
Tractament de la informació i competència digital	Utilitza de forma correcta processadors de textos per redactar documents diversos. Utilitza els cercadors d'internet com a font d'informació i estudi.	2, 5, 6, 7
Competència social i ciutadana	Reconeix les comunitats religioses fundades en l'etapa medieval cristiana. Treballa en equip, facilitant l'intercanvi d'opinions i la pluralitat. Practica el diàleg com a eina bàsica de comunicació i convivència.	6
Competència cultural i artística	Coneix les diferents manifestacions artístiques i culturals de l'edat mitjana i aprecia la bellesa del romànic i del gòtic.	4, 6, 7
Competència per aprendre a aprendre	Sap diferenciar els elements positius i negatius del cristianisme medieval. Utilitza diverses fonts i recursos en la recerca d'informació.	2, 4, 5, 7

UNITAT 05 | EL RENAIXEMENT

PLANTEJAMENT |

Passem d'època. Deixant endarrere l'edat mitjana, ens endinsem ara en el temps del Renaixement. De tot aquest moment històric ens quedarem amb diversos aspectes importants. En primer lloc tractarem d'enunciar les característiques i la procedència d'aquest nou art. Europa avança en el temps, però gira la seva mirada al passat, a l'època clàssica de grecs i romans. Imita les línies dels seus edificis, de les seves escultures, cerca la perspectiva en els quadres per donar-los profunditat. El Renaixement transforma algunes ciutats com Florència. És, sobretot, un art italià, però arriba a bona part de les regions d'Europa i, per tant, a Espanya.

El cristianisme es consolida en el continent europeu i serveix d'aglutinant de les consciències dels seus habitants, unifica els costums, controla els governs. El cristianisme va de la mà dels navegants que inicien els seus viatges al continent americà i s'hi estén juntament amb la cultura importada. Una mentalitat comuna amara el pensament: l'humanisme. Una forma d'entendre la vida basada en l'home com a centre de tot. A Espanya destaca la figura de Lluís Vives, de la qual tractarem a l'apartat «Passaport». L'art renaixentista també estarà present en la resta de seccions, des del retaule de l'església de San Benito el Real de Valladolid fins a l'anvers de l'euro italià, passant per la Capella Sixtina.

OBJECTIUS |

1. Valorar els segles XIV i XV europeus en la seva dimensió cultural.
2. Descobrir la dimensió expressiva i vivencial del cristianisme a l'època del Renaixement.
3. Conèixer la influència de la religió cristiana en la configuració d'Europa durant l'època renaixentista.
4. Conèixer i valorar el pensament humanista en el desenvolupament del pensament dels habitants d'Europa.
5. Conèixer les arrels del cristianisme a Amèrica.
6. Conèixer com sorgeix la ciutat del Vaticà com a Estat.

CRITERIS D'AVUACIÓ |

1. Descobrir i descriure una obra renaixentista des de les seves característiques principals.
2. Explicar el valor de l'art renaixentista.
3. Reconèixer el valor del cristianisme en la configuració d'Europa.
4. Valorar l'humanisme com una nova forma d'observar el món i els seus habitants.
5. Reconèixer el valor del cristianisme en la configuració d'Amèrica.

CONTINGUTS |

CONCEPTES |

1. L'estil renaixentista i les seves característiques.
2. Influència i repercussió del cristianisme a Europa en els segles XIV i XV.
3. Significat de l'humanisme.
4. Origen del cristianisme a Amèrica.
5. La ciutat del Vaticà.

PROCEDIMENTS |

1. Estudi i interpretació de les claus de l'estil renaixentista.
2. Comprensió de la importància del cristianisme a Europa en els segles XIV i XV.
3. Reconeixement del patrimoni cultural humanista.
4. Interpretació adequada de la rellevància del cristianisme a Amèrica.
5. Valoració de la cultura clàssica en l'època renaixentista.

ACTITUDS |

1. Interès per l'art i el seu significat.
2. Comprensió de les característiques de l'art renaixentista.
3. Interès per descobrir la importància de l'humanisme en la història del pensament europeu.
4. Valoració de la repercussió del cristianisme a l'Europa renaixentista i als pobles d'Amèrica.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	Argumenta sobre el valor de l'art renaixentista. Expressa mitjançant conceptes clars i precisos la importància dels corrents humanistes.	2, 4
Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic	Incorpora habilitats per interpretar la configuració d'Amèrica. Reconeix l'empremta cristiana renaixentista en la creació de l'actual Europa.	3, 4, 5
Tractament de la informació i competència digital	Utilitza de forma correcta processadors de textos per redactar documents diversos. Usa els cercadors d'internet com a font d'informació i estudi.	1, 2, 3, 4, 5
Competència social i ciutadana	Treballa en equip, facilitant l'intercanvi d'opinions i la pluralitat. Practica el diàleg com a eina bàsica de comunicació i convivència.	1, 2, 3, 4, 5
Competència cultural i artística	Coneix les diferents manifestacions artístiques i culturals del Renaixement. Aprecia la bellesa de l'estil renaixentista.	1, 2
Competència per aprendre a aprendre	Sap diferenciar els elements positius i negatius del cristianisme renaixentista. Utilitza diverses fonts i recursos en la recerca d'informació.	2, 3, 4, 5

UNITAT 06 | EL BARROC

PLANTEJAMENT

Arribem ja a l'últim tema d'aquest bloc. Si el Renaixement va ser com el despertar dels territoris europeus després del somni medieval, els temps del Barroc suposen un nou enfocament pels enfrontaments i les anomenades «guerres de religió». L'enemic no està fora, sinó dins la religió. La unitat es qüestiona i les institucions i jerarquies cristianes es posicionen en dos bàndols: el catòlic i el protestant. Els temps que prepara aquesta època són els de la Reforma de Martí Luter i els seus seguidors i la resposta del Papat i els seus. La Reforma luterana fa reaccionar la cúpula de l'Església, la qual, per actualitzar els seus objectius pastorals, convoca un concili a la ciutat de Trento. Des de llavors el cristianisme es divideix en tres grups principals: els ortodoxos, els protestants i els catòlics sota l'autoritat del papa.

El Papat va tractar d'organitzar-se després de la irrefrenable divisió i va cercar noves formes d'expressió de la fe. És així com sorgeix l'estil barroc. Situat entre els anys 1600 i 1750, el barroc intenta acostar l'art a la realitat de les persones. Juana Inés de la Cruz («Passaport») i Johann Sebastian Bach («Amb molt d'art») són dos clars exemples del barroc, aquest últim des de l'àmbit de la reforma protestant.

Després de les primeres experiències de missió en el Nou Món, el cristianisme es va atrevir a continuar traspasant les fronteres europees. Al començament del segle XVII se centralitza tot a Roma i des d'allà es dirigeix l'organització de les missions. Aprofundirem sobre això en la secció «IPOP» en parlar del DOMUND.

OBJECTIUS

1. Comprendre la importància de Martí Luter en la configuració del cristianisme modern.
2. Descobrir en el Concili de Trento les bases de l'Església catòlica.
3. Reconèixer una obra d'art d'estil barroc per les seves característiques.
4. Comprendre i valorar les formes d'evangelització dels cristians europeus als països de missió.
5. Conèixer la secularització de l'art barroc en formes artístiques no religioses.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Aprendre les dades principals de la vida de Martí Luter.
2. Reconèixer la importància del Concili de Trento en la configuració de l'Església catòlica.
3. Descobrir i descriure una obra barroca des de les seves característiques principals.
4. Conèixer la gènesi de l'evangelització missionera.
5. Reconèixer el valor de les iniciatives renovadores de l'Església en la recerca de l'autenticitat.

CONTINGUTS

CONCEPTES

1. Influència i repercussió de Martí Luter en la història del cristianisme.
2. El Concili de Trento.
3. L'estil barroc i les seves característiques.
4. Origen i organització de les missions.

PROCEDIMENTS

1. Anàlisi de la importància de Martí Luter.
2. Anàlisi de les decisions del Concili de Trento.
3. Síntesi dels trets principals de l'estil barroc.
4. Interpretació adequada de la importància de les missions.
5. Anàlisi del procés que viu el cristianisme a través del temps.

ACTITUDS

1. Interès pel moment històric de les reformes cristianes.
2. Respecte per les diferents formes d'entendre el seguiment de Jesús.
3. Comprensió de les característiques de l'art barroc.
4. Interès per descobrir la importància de les missions en la història del cristianisme.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	Argumenta sobre el valor de l'art barroc.	3, 4
	Expressa mitjançant conceptes clars i precisos la importància de les missions.	
Competència en el coneixement i la interacció amb el món físic	Incorpora habilitats per interpretar la importància del Concili de Trento en la vida de l'Església.	1, 2, 5
	Reconeix la importància de la separació del cristianisme en la creació de l'Europa actual.	
Tractament de la informació i competència digital	Utilitza de forma correcta processadors de textos per redactar documents diversos.	1, 2, 3, 4, 5
	Empre els cercadors d'internet com a font d'informació i estudi.	
Competència social i ciutadana	Treballa en equip, facilitant l'intercanvi d'opinions i la pluralitat.	1, 2, 4, 5
	Practica el diàleg com a eina bàsica de comunicació i convivència.	
	Reconeix els hereus de la Reforma protestant com a cristians.	
	Comprèn les diferents maneres de presentar una nova religió a Amèrica.	
	Aprecia el sentiment religiós com a font de transformació social.	
Competència cultural i artística	Coneix les diferents manifestacions artístiques i culturals de l'estil barroc i n'aprecia la bellesa.	3
Autonomia i iniciativa personal	Reconeix la consciència personal com a font de moralitat.	1, 5
Competència per aprendre a aprendre	Sap diferenciar els elements positius i negatius del cristianisme del segle XVI.	1, 2, 3, 4, 5
	Utilitza diverses fonts i recursos en la recerca d'informació.	
	Aprecia el valor de la renovació com a forma de canviar el que cal canviar.	
	Descobreix en el cinema una font d'informació de dades i emocions.	

UNITAT 07 | L'ESGLÉSIA I LA SOCIETAT S'INTERPEL·LEN (SEGLES XVIII-XIX)

PLANTEJAMENT

Els segles XVIII i XIX tenen una transcendència fonamental per comprendre la forma de viure el cristianisme en els nostres dies. En aquests dos segles es van plantejar una sèrie de situacions i problemes que no havien tingut precedent en èpoques anteriors i molts creients van anar prenent consciència de la necessitat d'oferir noves respostes a les noves situacions sense perdre de vista la centralitat de Jesucrist i de l'Evangeli.

El còmic ens situa davant els grans personatges d'aquest segle i d'una de les idees motrius d'aquests dos segles: el progrés. Presentem la unitat com una descripció dels nous reptes que la il·lustració i els moviments revolucionaris plantegen a l'Església i com aquesta va respondre davant d'ells.

OBJECTIUS

1. Identificar el fonament religiós de la Doctrina Social de l'Església.
2. Reconèixer els trets fonamentals de la fe en Jesucrist en el diàleg de l'Església amb la societat.
3. Analitzar les exigències i els compromisos dels cristians davant de les noves situacions que planteja la Revolució industrial, l'aparició de l'ateisme i l'expansió colonial.
4. Descobrir els fonaments racionals i revelats que justifiquen la posició de l'Església en aquest moment històric.

CRITERIS D'AVUACIÓ

1. Situar en el seu context històric l'aparició de la Doctrina Social de l'Església.
2. Establir les respostes que l'Església va donar a les grans qüestions sorgides durant els segles XVIII i XIX.
3. Concretar el servei que l'Església realitza a la cultura des de les seves institucions i personatges més destacats.
4. Descriure l'acció educativa i social de l'Església en el món contemporani.

CONTINGUTS

CONCEPTES

1. El conflicte fe/raó.
2. La preocupació per la qüestió social.
3. Nous àmbits de presència de la fe.
4. Ciència i religió.
5. Grans educadors cristians.
6. Església, Il·lustració i revolució.
7. L'anticlericalisme i la resposta creient.

PROCEDIMENTS

1. Acostament als grans pensadors d'aquesta època (Voltaire, Rousseau, Montesquieu, Marx, Freud, Nietzsche...).
2. Descobrimet de les raons que van portar a l'enfrontament entre progrés i fe.
3. Saber concretar com influeixen els moviments històrics en la forma de viure la fe.
4. Identificar en un mapa els nous àmbits missioners dels segles XVIII i XIX.

ACTITUDS

1. Reconeixement de la dimensió social com quelcom inseparable de la fe.
2. Valoració del valor del progrés i de la raó.
3. Rebuig cap a qualsevol forma d'intolerància basada en el dogmatisme o en el relativisme.
4. Valoració dels avenços que ha viscut la humanitat al llarg de la història.

DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	Ens acostem a una època que té una gran influència en la comprensió i l'organització de la societat actual. Ens acostem a conceptes bàsics propis de diferents disciplines, com la Filosofia, la Història, l'Art i, per descomptat, la Religió. Mitjançant l'anàlisi i el comentari de textos històrics claus d'aquest moment cerquem desenvolupar en els alumnes la competència en comunicació lingüística.	1, 2, 3
Competència social i ciutadana	<p>Intentem mostrar la necessitat d'un diàleg i una convivència activa entre els diferents sectors que componen la societat, en la qual, les religions ocupen un lloc important.</p> <p>Insistim en la visió comunitària de la fe cristiana com un valor irrenunciable de l'experiència de fe. Així mateix, proposem la necessitat que aquesta vida comunitària i aquesta experiència de fe es porti a la societat.</p> <p>Finalment volem oferir criteris per analitzar de forma crítica el moment sociocultural que vivim.</p>	2, 3, 4
Competència cultural i artística	Malgrat que en aquesta època es va donar una separació entre el pensament, l'art i la religió, la fe cristiana continua essent font de determinades expressions culturals i artístiques i afegeix una nova tasca, que és la de fer possible el retrobament amb el món de la ciència, de l'art i la cultura. Podrem conèixer també la influència del cristianisme en noves cultures com a conseqüència de l'expansió missionera que es va produir durant aquests segles.	2, 3
Competència per aprendre a aprendre	L'àrea de Religió Catòlica, com a àrea de coneixement dins el procés d'ensenyament, fomenta les capacitats d'aprenentatge: atenció, memòria, experiència, l'impuls del treball en equip, la síntesi de la informació i la creació d'una opinió personal. En definitiva, contribueix que l'alumnat sigui protagonista del seu propi aprenentatge com a resposta a la voluntat de Déu que l'ésser humà col·labori activament i lliurement amb el pla de Déu.	1, 2, 3, 4, 5
Competència en autonomia i iniciativa personal	<p>El concepte de progrés i autonomia ocupa un lloc central en el desenvolupament d'aquesta unitat. Treballem com compaginar la comprensió contemporània d'aquests conceptes amb la fe i la vinculació amb Déu. Posem l'èmfasi en activitats que ajudin els alumnes a prendre consciència que l'autonomia personal no està barallada amb la vinculació a Déu.</p> <p>De la mateixa manera, l'estudi de la Doctrina Social de l'Església ressalta el compromís de la fe en els àmbits de la marginació i l'exclusió i la necessitat de donar una resposta personal a aquestes qüestions.</p>	2

UNITAT 08 | EL CONCILI VATICÀ II

PLANTEJAMENT |

El còmic arriba pràcticament a la seva fi. Els elordians prenen com a referència per solucionar una situació «enquistada» el Concili Vaticà II. El còmic seria interessant per parlar de tipus de «revolucions». Tret de context pot semblar que les frases dels alienígenes remetien a un líder sociopolític. No obstant això, ha de quedar clar que el plantejament de Jesús és d'inici purament religiós. Però això no exclou els aspectes sociopolítics. Una de les principals troballes del Concili va ser «revincular» allò diví i allò humà, recollint les expressions teològiques que en aquest sentit hi va haver en el segle xx. Com més sabem de Déu, més sabem de l'ésser humà. I com més humans som i més preocupació tenim pel que és humà, més «som com Déu».

El Concili és l'últim esdeveniment global que va viure l'Església. La idea central per tractar d'«aprehendre» és l'important esforç de renovació i actualització del missatge de Jesús. Teològicament aquesta és una tasca de l'Esperit Sant amb nosaltres. És important rescatar aquesta tasca. L'Evangeli no és un objecte «petrificat» des de fa mil·lennis. Requereix actualització i recreació per al món d'avui. Aquest és un esforç en què tots els cristians estem implicats. Per això, un altre dels enfocaments importants del Concili és que no és «dogmàtic», sinó més aviat «pastoral». Això significa que tracta d'aprofundir en com «explicar» a l'ésser humà d'avui l'Evangeli i tracta de «traduir-lo» a les categories filosòfiques i culturals actuals.

OBJECTIUS |

1. Conèixer en què va consistir el Concili Vaticà II, en quin moment es va realitzar i què va suposar per a l'Església i per al món.
2. Identificar les idees clau sorgides del Concili en els seus documents principals, especialment a *Gaudium et Spes*.
3. Desenvolupar la idea de l'actuació de l'Esperit Sant en diferents esdeveniments personals i globals, així com la nostra coresponsabilitat en ells.

CRITERIS D'AVUACIÓ |

1. Saber explicar per què el Concili Vaticà II va respondre als signes dels temps i quins eren aquests.
2. Conèixer les tres principals constitucions i saber expressar el tema que tracten i la seva aportació principal.
3. Tenir elements per discutir sobre el concepte de llibertat religiosa que proposa el Concili i saber valorar-ne l'aportació al món d'avui.

CONTINGUTS |

CONCEPTES |

1. Importants canvis en el segle xx.
2. Un concili en el Vaticà: organització i idees clau.
3. Un concili per al món: documents rellevants.
4. El cristià en el món: *Gaudium et Spes*.
5. Aplicació: L'opció pels pobres.

PROCEDIMENTS |

1. Identificació dels canvis de l'època del Concili Vaticà II que romanen avui, quins han avançat i en quina direcció.
2. Relació de l'impacte dels aspectes clau del Concili des de llavors fins a l'actualitat.
3. Coneixement dels documents clau del Concili, els seus títols i les seves temàtiques.
4. Diàleg i debat sobre el paper del cristià en el món d'avui, confrontant-lo amb les propostes de *Gaudium et Spes*.

ACTITUDS |

1. Comprensió i valoració de la importància del Concili Vaticà II com a gran esdeveniment global eclesial més proper.
2. Comprensió del paper de l'Església a l'hora de donar la seva opinió sobre un món canviant.
3. Interès i identificació amb algun dels textos del Concili.
4. Compromís i reflexió sobre el paper dels cristians en el món d'avui.

DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVALUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	<p>És propi de l'ensenyament religiós catòlic la utilització dels diversos llenguatges i modes de comunicació que Déu ha fet servir en la seva revelació a l'ésser humà. L'ensenyament religiós catòlic capacita l'alumnat per expressar pensaments, vivències i opinions, i acostumar-se al discurs coherent i estructurat de la fe cristiana.</p> <p>El diàleg de la fe amb la cultura contribueix a aquesta competència en la mesura que exigeix exercitar-se en l'escolta de la Paraula de Déu, l'exposició dels seus continguts i l'aplicació a la cultura i a les diferents formes de vida social.</p>	1, 2, 3
Competència social i ciutadana	<p>Des del desenvolupament de la persona es posen les bases per a la cooperació i l'exercici de la ciutadania democràtica, la comprensió de la realitat social en què es viu, essent conscients dels valors del nostre entorn i col·laborant amb l'oferta de vida que ens fa Jesucrist, a construir una sistema de valors propi i a viure en coherència amb ell.</p> <p>L'ensenyament religiós catòlic exposa, fonamenta i jerarquitzza els valors i les virtuts capaços d'educar la dimensió moral i social de la personalitat de l'alumne.</p>	3
Competència cultural i artística	<p>L'estudi i l'anàlisi de la fe en relació a un dels períodes més importants i convulsos de la història contemporània contribueix al coneixement i a la valoració de diferents expressions artístiques, socials, culturals i filosòfiques, com a manifestació del fet religiós.</p>	2
Competència en autonomia i iniciativa personal	<p>Mitjançant l'objectiu de formar la persona des de dins, alliberar-la de tot el que li impedeix viure lliurement comporta la seva efectiva referència a una determinada visió de l'ésser humà i al seu sentit últim, per afirmar-lo, negar-lo o prescindir-ne.</p> <p>Mitjançant l'oferiment de l'Evangelí que presenta la humanitat nova feta d'éssers humans nous conforme al disseny de Déu, l'ensenyament de la religió catòlica proposa Jesucrist com a camí que ens condueix a la veritat i a la vida.</p>	1, 3

UNITAT 09 | L'ESGLÉSIA MIRA AMB ESPERANÇA EL NOU MIL·LENNI

PLANTEJAMENT |

Amb aquesta última unitat acabem el recorregut sintètic que hem realitzat per la història de l'Església. Hem d'intentar que la presentació d'aquesta unitat sigui alegre i esperançada. Al llarg del curs hem descobert que l'essència de la comunitat cristiana es va fent visible en els esdeveniments històrics. També avui la Bona Notícia ha de continuar ressonant i ajudant els creients a fer realitat el missatge d'amor, justícia, fraternitat i filiació divina que Jesús ens va anunciar.

La conclusió del còmic, que ens ha vingut acompanyant al llarg del curs, ressalta aquesta Bona Notícia que conté la història de l'Església: aprendre a ser feliços, aprofundint en un mateix per conèixer Déu i sentir-se lliures per aprendre amb Jesús com, essent persones de debò, es pot construir un món millor per a tots.

OBJECTIUS |

1. Reconèixer els elements irrenunciables per viure la fe en el moment actual.
2. Ressaltar la necessitat d'un enriquiment mutu entre la societat i l'Església.
3. Definir en què consisteix l'ecumenisme i com s'està treballant per fer realitat la comunió a l'Església.
4. Reflexionar sobre l'adaptació necessària de determinades formes i institucions de la comunitat eclesial.
5. Enumerar noves formes que estan sorgint de viure la fe en Jesucrist.

CRITERIS D'AVALUACIÓ |

1. Valorar el recorregut i el moment actual de la comunitat cristiana.
2. Reconèixer les aportacions de l'Església al desenvolupament de la societat actual.
3. Enumerar alguns dels reptes que la comunitat cristiana ha d'afrontar.
4. Mostrar la importància dels mitjans de comunicació com a canal d'evangelització.
5. Identificar algunes de la notes distintives de l'experiència de fe dels cristians actuals.

CONTINGUTS |

CONCEPTES |

1. Elements fonamentals per viure la fe en la societat actual.
2. L'ecumenisme.
3. Fe i lluita contra la injustícia.
4. Nous moviments.
5. Revitalització del laïcat.
6. Nous àmbits de compromís.
7. Desenvolupament d'allò comunitari.

PROCEDIMENTS |

1. Estudi de la forma de viure i creure d'algunes comunitats o persones cristianes.
2. Investigació de la situació de l'Església catòlica en els nostres dies, assenyalant els llocs on creix el nombre de creients.
3. Distinció dels signes d'esperança i d'Evangelí en l'Església actual.
4. Presentació de l'ecumenisme com un dels grans reptes de l'Església.
5. Reflexió sobre la presència de l'Església en els mitjans de comunicació de masses.

ACTITUDS |

1. Valoració de les aportacions de la comunitat cristiana a la societat en els nostres dies.
2. Necessitat del compromís amb els més desfavorits com a exigència de la fe.
3. Camí cap al diàleg amb altres confessions cristianes i amb altres religions.
4. Promoció d'actituds com el perdó, la solidaritat, l'esperança i el testimoni.
5. Desenvolupament de la necessitat d'una visió transcendent de la societat i de la pròpia existència.

| DESENVOLUPAMENT DE LES COMPETÈNCIES BÀSIQUES |

COMPETÈNCIA	INDICADORS D'ACOMPLIMENT	CRITERIS D'AVUACIÓ
Competència en comunicació lingüística	En acostar-nos al cristianisme actual proposem analitzar la presència de l'Església en diversos àmbits. Per això l'alumne haurà de treballar la forma d'expressió de l'experiència de fe que utilitzen els cristians, com apareix l'Església en els mitjans de comunicació o com és la seva presència a la xarxa o a les xarxes socials.	2, 4, 5
Competència social i ciutadana	L'alumnat haurà de treballar en aquest tema la repercussió i la influència que la vida de Jesús té en els nostres dies. Els proposem descobrir el valor de la comunitat construïda sobre valors com la fe, la convivència i el respecte. Així mateix, en conèixer millor l'Església, pot reconèixer les seves aportacions i la seva importància en la construcció d'una societat plural i democràtica.	1, 2, 3
Competència cultural i artística	Hem vist com la fe s'ha traduït en diferents manifestacions culturals al llarg dels segles. En les diverses activitats que proposem en aquesta unitat els orientem per descobrir quin tipus de cultura es pot derivar de la fe dels cristians actuals. Així mateix, insistim en el fet que el diàleg entre la societat i l'Església és possible i necessari perquè es doni un enriquiment mutu entre ambdues.	2, 3, 4, 5
Competència per aprendre a aprendre	Aquesta competència es desenvolupa per mitjà dels diferents models d'activitats i exercicis proposats, en els quals es fomenten les diferents capacitats d'aprenentatge, així com la col·laboració, el debat i el treball en equip.	2, 3, 5
Competència en autonomia i iniciativa personal	En conèixer les notes distintives de l'Església actual i la forma en què els creients expressen la seva fe cerquem facilitar el desenvolupament lliure com a persona de l'alumne i el descobriment de la seva identitat personal oferint pistes per a una presa de posició sobre el fet religiós.	1, 2, 5